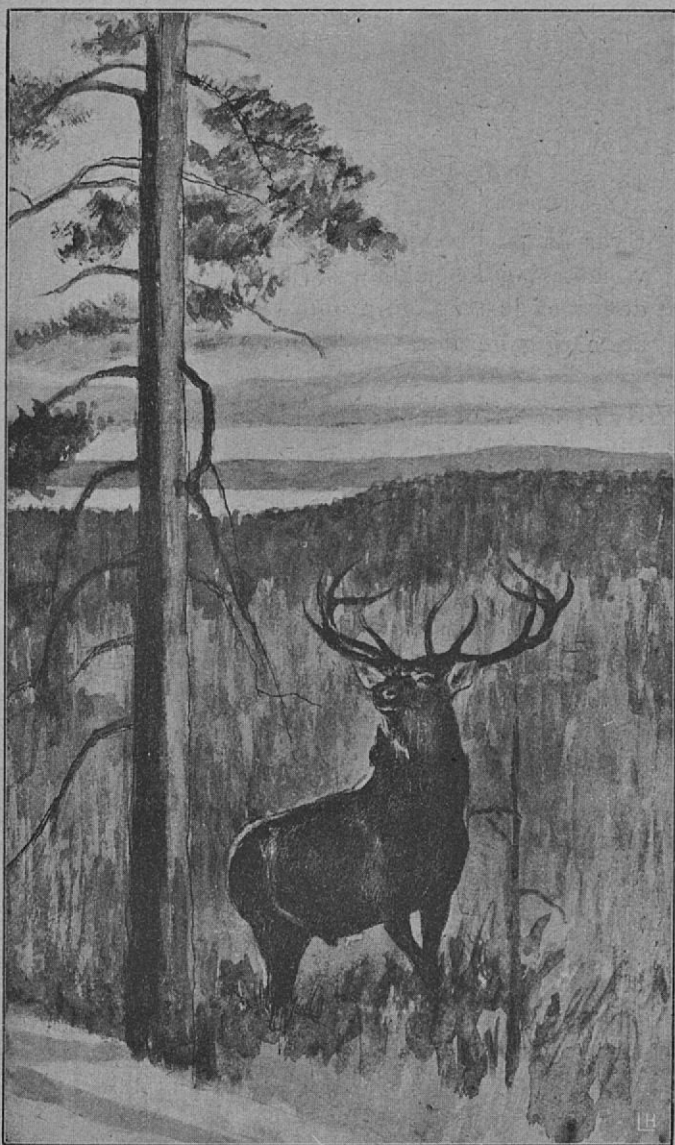

För djurens väl!

Några dikter af V. LINDMAN.

10 penni.

När höras skall ett: halt!?

Hvar än på lifvets stig framåt vi vandra
vi möta hejdlös jäktan, härjad frid,
den enas lust att göra ondt den andra,
att näring ge åt tidens lumpna strid.

Hvart än vi blicka bilden blir densamma:
Ej spår af aktning för den svages rätt.
Att rifva ned hvad sekler rest med möda
blindt fordra nu förstånd och mänskovett.

Och dock vi älska kallas ljusets tolkar;
vi tala om dess kraft för folk och land,
om, hur det skänker lif åt vissnad fågring
och bryter nattens och förtryckets band.

Så må inför allt detta högt vi spörja:
När höras skall ett: halt! mot allts förfall?
Hur gifva daning åt ett annat släkte,
som aktar andras rätt och vet sitt kall,

som fotar lyckan ej på split och oro,
men på det godas fasta, säkra stöd,
och ser sin högsta åtrå i att drifva
ur tiden bort all ondska, sorg och nöd?

Råd.

Du fått ett hjärta, följ dess bud
att kärleksfullt om allt ta vård,
som kring dig rörs och lefver
uti alldanarns tempelgård.

Du tankeskärpa fått, ej låt
den sig förvilla, att i natt
du vakna skall omsider,
fastän man dig i ljuset satt.

Du händer fått för arbetsflit,
för att strö ut ditt öfverflöd;
håll ej dem själfviskt bundna,
då kring dig härska sorg och nöd!

Och hvar du än i lifvet ser
en lycka grusad, bed, o bed,
att han, som helar såren,
den arme skänker huld och fred!

Den döende svanen.

Han sväfvat på starka vingar
högt öfver den brusande våg,
han följer med blicken vidder
så kära för minne och håg.

Här var det hans vårdag grydde,
här mötte han trygghet och frid,
här njöt han af sol och fågning
i sommarens ljufvaste tid.

Han sväfvar på hvita vingar
högt öfver den svallande sjö,
hvad vet han, att lifvets lycka
kan just i sin blomning dö;

hvad vet han väl af försåtet,
som lurar ur fagrade snår —
tills vingarna falla slappa
och all hans styrka förgår.

Mot vattenytan han glider
med lodet i brännande bröst,
den sällhet han nyss så älskat
nu bytes till kval — det är höst.

Och ur hans inre sig höjer
en klagan så bitter, men skön,
en hymn till lifvet i döden,
en suck, en lofsång, en bön.

— — — — —

Då nimmes ett sus af vingar
från rymdernas svindlande djup,
två svanor sig stilla sänka
mot vågornas ryggar och stup.

De lyssnat till vemodssången,
de känna dess sorgliga låt,
att vännen från faran fria
de hasta att hjälpas åt.

De ta honom på sina vingar
dit ut i rymdernas haf, —
ett stycke blott hän går färden,
så dalar han ned mot sin graf.

Med hufvudet tryckt till barmen
i svalkande böljornas famn
han slutar sin lefnadssaga —
sen nämnes af ingen hans namn.

— — — — —

Men högt i det fria fjärran
går sörjande vännernas tåg,
från döden och från försåtet
de fly öfver brusande våg.

Barnen till småfåglarna.

I vingade gäster från fjärran land
välkomna till Norden igen
med budskap om vårsol kring sjö och strand,
om böljor lösta från isars band,
som fjättrads nyss dem än.

Glad tone här åter er vackra sång
vi saknat i vintertid,
den mane oss ut från mörker och tvång
till frihet och jubel Guds dag så lång,
ty flyktig är vårens frid.

Den läre oss alla er älska så
som skaparen älskar er,
att städse skydda de svaga och små,
att med vårt exempel den föregå,
ej Gud i skapelsen ser.

Så vilja vi alla i enigt lag
gå att bryta ned våldets band,
och det lilla vi mäktat ge lif i dag
skall visst, om ock först i en morgondag,
till välsignelse bli för vårt land.

Lycka.

Det vill jag kalla hjärtefrid
att sjunga än i höstens tid
om lifvets lycka, lifvets ro,
fast stormen sliter bräckligt bo.

Det vill jag kalla sol och fröjd
att under ås af ålder böjd
dock äga trygghet, då man tror,
att ofvan stoftet styrkan bor.

Vår plikt!

Vår plikt är att kämpa för sanning och ljus,
att lögnen, mörkret förjaga,
att bryta ned våldet, med styrkans rätt
vill krossa de ringa och svaga.

Vår plikt är att fria från fjättrande band
hvert väsen ett värf blef gifvet,
det skänka vårt hägn och vårt bästa stöd
till sällhet och framgång i lifvet.

Vår plikt är att bygga på kärlekens grund
i medgångs- som motgångstider,
att fylka i endräkt och harmoni
oss samman mot mötande strider.

Och vår heliga plikt förvisso det är
att själfviskheten bedöfva
och så omsider bereda dem ro,
som all bitterhet blott fått pröfva.

Än mer.

Att tänka godt, att vilja väl
gör blicken fri, gör stor din själ,
gör himlen för dig vårligt varm
och friden bofast i din barm.

Att vilja dela lyckans gärd
med andra ock på lifvets färd
gör henne för dig dubbelt stor,
dess källa i ditt bröst då bor.

Så tänk då godt i all din tid,
så vill då väl i frid som strid,
så gifmildt ut af lyckans gärd,
och sol ej sviker hemmets härd.

Än mer, hvar dag skall bli en fest
och hvar sekund en dyrbar gäst.
Och lifvets mål skall mot dig le
i ljus till din välsignelse.

Hvar tar han all sin glädje från?

Han sitter, liten fågel,
i furans famn på stormigt skär
och sjunger nöjd och sorgefri.
allt medan jag är stum och tvär.

Hur skall jag detta fatta?
Hvar tar han all sin glädje från?
Är det en konst, som *han* blott lärt?
Är det måntro ett högre lån?

Han får ju flitigt streta
för livvets nödtorft såsom jag,
och farorna, jag fasar för,
ock vänta honom hvarje dag.

Och ännu mer: helt bräckligt
hans bo är redt af ler och strå,
då mitt är fast som klippans vägg,
för stormen värdt att fresta på.

Två vänner.

Där i staden mänskovimlet
skönjas kan hvarenda dag,
åkardroskor stå i rader
enligt skick och fastställd lag,

sågs ock han, den allbekante,
gubben med sitt silfverhår;
black var rocken, fårad kinden,
nacken böjd af slit och år.

Vänta fick han, ja rätt ofta
föra hem en ringa vinst,
men han syntes dock belåten,
knotfull var han allra minst.

Blott hans Brunte fick sitt tilltugg,
sorgen halft förflyktad var,
för hans egen tomma mage
fanns nog sen en smula kvar.

Så de trufdes väl tillsamman
likt ett trofast syskonpar,
fast af livvets sol och lycka
ofta för dem njuggt det var.

Samfällid verksamhet dem enat,
helt sin uppgift de förstått.
Och — hvem vet — som rika båda,
kanske sämre dar de fått.

Prolog

vid festen å Mänttä bruk den 4 juli 1896 till för-
mån för djurskyddsarbetet i Finland.

Det var en härlig, solljus sommarkväll.
Jag satt vid fönstret till det lilla tjäll,
där jag sökt ro från stadens flärd och strider.
Framför mig låg en tafla stor och rik,
och rundt kring mig den skönaste musik,
den skönaste helt visst för alla tider.

Du känner taflan, danad af den hand,
som leder än i dag hvart folk, hvart land
och genom just sitt verk till hjärtan talar.
Du hört musiken mången, mången gång:
Småfågelskarans enkla, friska sång,
som tonar mot dig ifrån skog och dalar.

Och frid jag fann, mitt inre blef så varmt.
Var detta land, mitt fosterland, väl armt,
fast söderns prakt ej pryda fick dess stränder?
Och detta folk, som med en kraft af stål
sig brutit fram allt närmre mot sitt mål,
var det ej aktning värdt i alla länder?

Jag sökte svaret ej, det skrifvet var
där utanför, det stod orubbligt kvar
på häfdens blad till Finlands pris och heder.

En fråga lekte dock än i min håg,
jag vill den sända nu kring strand och våg:
„Säg, hvilken fröjd du skogens små bereder?“

Jag menar dessa små i tusental,
som hasta lyckliga till skog och dal,
då drifvan smultit, det blir varmt i norden,
som bygga bo i furans gröna famn,
som bringa mer än du med börd och namn
den högstes frid, välsignelse på jorden.

Ger du dem kärlek, ger du hägn och bröd,
då faran, hungern hotar med sin död?
Ger du dem lön för sångens makt den stora?
Nej, låt mig svara, otack bringas dem,
och dina barn förstöra deras hem,
du kallt ser på, hur de sitt allt förlora.

Med deras blod besudlar du den hand,
som gifvits dig att knyta vänskapsband;
din vackra uppgift så ett brott är vorden;
för flärdens skull du sliter mor och far
från späda ungen, bort från honom tar
det käraste han ägde här på jorden.

Men då du själf i nöd och armod går
och ej en ljusning mer ditt öga når,
så lätt, så blindt du vill din nästa klandra.
Visst måste bistånd du af honom få,
då ej din kraft till själfhjälپ kan förslå.
Har *du* då rätt att söka hägn hos andra?

Nej, ej du har det, innan själf du lärt,
att hvarje väsens lif är mera värdt
än att af mänskan tanklöst, hjärtlöst härjas;

så länge du vill fly till våld och list,
du utan klagan pröfve nöd och brist,
då deras bojer kring dig omildt snärjas.

Men vill du skänka allt på jorden rätt
att njuta af de häfvor skaparn gett,
vill du i kärlek dina stigar vandra,
då må, närhelst din dag blir mindre ljus,
du fly från lifvets sorg och strid och brus
att hämta tröst, att hämta stöd af andra.

Siskan.

Och liten siska sjöng så glad
i solig sommarkväll,
och ekot gaf på sången svar
från fjärran skog och häll.

Men sommarn vek för kulen höst
och sol för kolsvart natt,
från aspens krona siskans sång
i kvällen ljud så matt.

Sen flydde höst med mulna dar,
det vinter blef i nord;
från aspens kala krona mer
ej siskans sång blef spord.

Hon vingen spänt från is och snö,
från död i drifvors bädd;
till söderns blomsterprydda jord
blef hemmets kosa ledd.

Hon flytt för att med vår och sol
till norden än en gång
få ila, reda där sitt bo
och sjunga där sin sång.

Människan och djuren.

Prolog vid föreningen Djurvännernas soare 1893.

Du, som kan såras af en nyck ibland,
om ej ditt mål du utan motstånd hinner,
och vredens låga nära upp till brand,
då ohördt någon gång ditt rop försvinner,

se åkarkampen i sitt rede spänd
hur blindt och fogligt han på oket drager,
det minsta snedsprång — och mot knotig länd
en snärt själfrådigheten snart förtager.

Du klagar kanske, att förbisedd här
och kallt förskjuten du mot ödet stretar,
att lifvet dig så ringa fröjd beskär,
att efter lyckans gunst du fåfängt letar.

Men krypet trampar du likgiltigt ned,
där underdånigt för din fot det krälar,
det där ej stör ditt goda hjärtas fred —
än gifs miljontal kvar af stoftets trälar.

Du sitter hölj'd af ära, glans och börd
i praktgemak och dina maktbud delar,
men sinnets jämvikt är af något störd
och flärdens glitter hjärtats sår ej helar.

Då når ett kvitter dig från grönklädd dal,
och hjärtat blir helt vekt och sinnet lifvas,
och kvalmet viker bort från prakttyngd sal —
du varsnar ren hur bra du börjar trifvas.

Och sen du spørjer: „Lilla fågel där,
hur kan *du* städse nöjd och munter vara?
O, också mig din vackra visdom lär!“
Så kan du yttra idel tanklöst bara,

ty nästa dag kanhända ren du går
och sprider ofrid i hans lugna näste
och tar ifrån de små i lifvets vår
just det, som varit deras stöd och fäste.

Och dock du pockar på barmhärtighet
och klandrar ödet, att det dig förföljer,
i andras lycka finner du förtret
och egen svaghet med en mantel höljer.

Dock, lyckan danas ej med vapnens rätt
— ty blödbesudlad tecknas våldets bana —,
men ädel handling adlar mänskoätt,
och *kärleken* skall svinga högst sin fana.

Romans.

Har du i stilla sommarkväll i drömmar sänkt
där ute dröjt på klippans krön nå'n gång
och sändt din blick att famna sjö och stränder?
Har du ditt öra låtit smekas af den vemodssång,
som våg på våg dig bragte ur det vida?
Förstod du dessa toners djupa innebörd?
Det var en hymn af alla dem, som lida,
som drömt som du i lycklig frid en dag,

men dignat ned för ödets hårda slag
och nu hugsvalelse och frihet bida.
Det var det matta ekot från en värld,
som utan rast är stadd på pilgrimsfärd
mot aningarnas undersköna, fagra strand,
där ljuset aldrig släcka skall sin brand.

Rättvisan vakar.

Så visst som himmel tronar ofvan jord
och dit en stråle af sin klarhet sänder
det gifs en kraft, som tidens framfart styr
och hoppets fackla för hvart väsen tänder.

Det gifs en kraft, som fadersömt ser ned
på verk, dem ädla uppsåt mäktat dana,
som lyfter oket från hvar arbetsträl
och låter också honom lugnet ana.

Det gifs en kraft förvisst med omild hand
all hårdhet skall en dag tillintetgöra
och våldet, egensinnet ge dess lön
och frid och fröjd i tiden återföra.

Rättvisa är dess namn. Hvar än du går,
du skönja skall dess spår i ro och vaka,
och hvad af kärlek offrats evigt hon
skall ge dig tusenfaldt, än mer tillbaka.

Men det, med sinnet fylldt af hämnd och hat
till sorg och ve blef manadt fram i tiden,
hon vända skall mot ofärds mannen själf,
att sist med skam han slagen flyr ur striden.

Fiskmåsen.

Han sväfvar vida på starka vingar,
han plöjer ändlösa, fria rymder,
och hafvets bölja ger honom svalkä
och ödslig klippa hans näste grund.

Ej skyr han stormen, som bräcker furan;
då skummet högt öfver grunden fräser
hans skrän blir jubel, allt högre, högre
han ställer kosan mot molnens bädd.

*

O, den, som finge som han sig svinga
högt öfver småsinnets lumpna strider,
föraktfullt le emot krypens jaktan
och jubla ut i en frihetssång.

Hvad vare syftet med vår bästa sträfvan?

Hvad vare syftet med vår bästa sträfvan,
hvad livets mening mätt med säkra mått?
Att fånga ljuset och dess håfvor skänka
också åt den, ej del af dem än fått;

att göra rätt åt alla, huru ringa
de för vårt öga ock sig kunna te,
att tro att kärlek ensamt bringar seger,
men kärlekslösheten förbannelse.

Så träd då ut i lifvet fast besluten
att låna ljus åt dem i mörker gå,
att bistå dem, i band och bojor kvida
och knappast vänta frihetstimmen slå.

Träd manligt fram, då du ser orätt öfvas
mot värnlöst väsen och gif det din huld,
du kan det, om du ock är glömd och ringa,
om själf ock fattig på allt gods och guld.

Gå, lär, hvart än din stig i världen leder,
att kärleken till allt i tiden satts
allena kan den sanna lyckan dana
i fattigkoja som i praktpalats.

Och tro, fast mycket lätt här blir förgätet
och mycket, som var godt, sin lön ej fått,
att dag skall gry, då all din bästa sträfvan
och lifvets mening ha sin seger nått;

en dag, då natt ej mer ett väsen höljer,
då ej ett öga sluter mer en tår,
då harmonin är hel i all naturen
och intet missljud mer där spörjas får.

